

De majeur - en mineur toonladder

De twee belangrijkste toonladders in de Westerse muziek zijn de **Majeur toonladder** en de **Mineur toonladder**. Veel andere toonladders zijn hier van afgeleid en hebben hier een direct verband mee. Beide ladders worden ook wel **diatonische** ladders genoemd en bevatten zeven noten.

Met een gegeven toonladder wordt de **toonsoort** (of **toonaard**) van een muziekstuk bepaald. Ook geeft de toonladder het toonmateriaal, waaruit een muziekstuk overwegend is opgebouwd. De laagste toon van de toonladder, de **grondtoon** of **tonica** is het tooncentrum van het muziekstuk.

De muziek beweegt vaak van of naar deze grondtoon en bij het 'landen' op deze toon ervaar je een gevoel van rust of oplossing.

Het is deze toon, of het akkoord op deze toon, waarmee een muziekstuk dan ook vaak eindigt.

De majeur toonladder

Een toonladder kun je zien als een reeks tonen die volgens een bepaalde formule zijn samengesteld. De formule bepaalt wat de toonafstanden (intervallen) tussen de noten zijn en bepaalt dus welke toonladder je krijgt.

De formule voor de majeur toonladder is als volgt:

C	D	E	F	G	A	B	C
	1	1	½	1	1	1	½

'1' tussen bijv. C en D is een hele toonafstand (2 frets opschuiven)

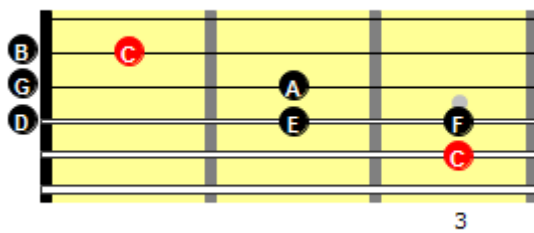
'½' tussen bijv. E en F is een halve toonafstand (1fret opschuiven)

De majeur toonladder van C (ook wel 'C groot' of 'C grote terts' genoemd) wordt ook wel de 'stamtoonladder' genoemd, omdat deze ladder alleen maar stamtonen bevat en geen verhogingen (# = kruis) of verlagingen (b = mol).

Majeur, uit het Frans, betekent letterlijk groot en slaat op de grote terts C - E in de toonladder (zie theorieles 'Intervallen').

Speel onderstaande C majeur toonladder van laag naar hoog en ervaar hoe de formule 1 – 1 - ½ – 1 – 1 – 1 - ½ ervoor zorgt dat je de grondtoon C als rust kunt ervaren.

C majeur

Wanneer je een andere majeur toonladder wilt maken, bepaal je eerst de grondtoon en noteer je vervolgens alle stamtönen vanaf die grondtoon t/m het octaaf (de achtste noot vanaf de grondtoon). Daarna pas je de formule toe en zorg je ervoor dat de hele en halve tonen op de juiste plek zitten.

G majeur

Stamtönen zijn:

G A B C D E F G

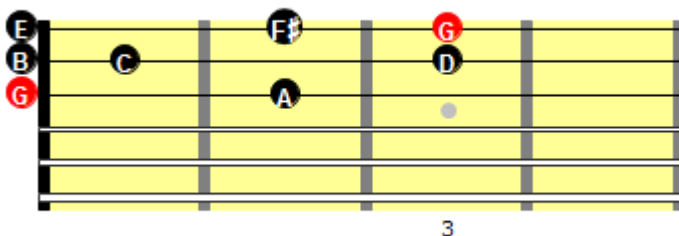
Pas de formule toe:

G A B C D E F# G
1 1 1/2 1 1 1 1/2

Tussen F en G zat een hele toon, dit moet een halve toon zijn, dus de F wordt een F#.

Speel de G majeur toonladder en ervaar de noot G als grondtoon.

G majeur

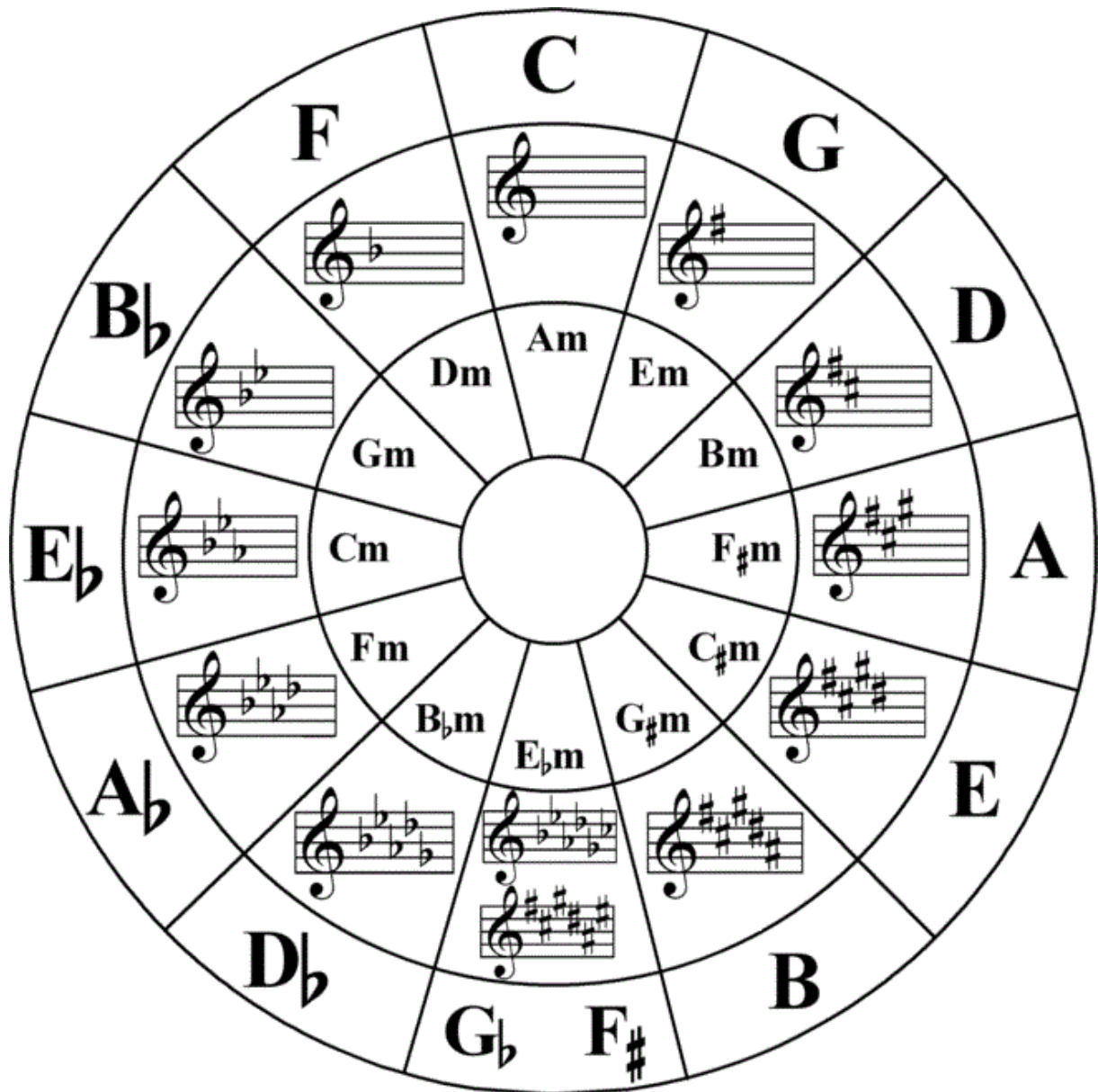

Uiteindelijk kennen we 12 majeur toonladders die vaak worden weergegeven in de kwintencirkel. Je kunt hierin aflezen welke verhogingen (#) en verlagingen (b) iedere ladder heeft. De stamtoonladder C majeur heeft geen kruisen of mollen. De kwint op C is G (de vijfde toon vanaf C), G majeur heeft één kruis.

De kwint op G is D, D majeur heeft twee kruizen, enz. Vandaar de naam 'Kwintencirkel'.

Linksom in de cirkel vindt je door de kwart op C te nemen (F) de majeure toonladder met één mol. F majeur, enz. Ook wel de kwartencirkel genoemd.

De kwintencirkel

In de praktijk

Moet je dan weten waar alle noten zich bevinden op de toets, voordat je alle majeure toonladders kunt spelen? Niet persé, maar als je meer en meer bewust wordt van de kleur en functie van de verschillende intervallen binnen de toonladder, komt dat met de tijd vanzelf.

Gelukkig kun je toonladders, net als akkoorden, opschuiven op de gitaarhals. De vingerzettingen blijven per vorm gelijk. De majeure toonladder kent net als de pentatonische toonladder vijf vormen of posities.

Op de volgende pagina vind je de vijf vormen van C majeure. De bovenste noemen we vorm 1, omdat de grondtoon zich daar op snaar 6 bevindt. Je ziet dat verder alleen de noten C, D, E, F, G, A en B worden gebruikt. Er ontstaan dan vanzelf 5 vormen, waarmee je in iedere positie op je gitaar in C majeure kunt spelen.

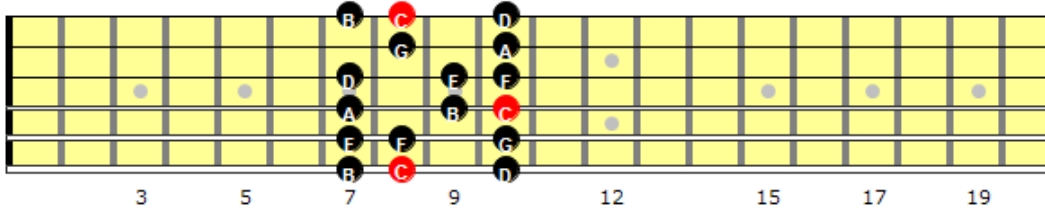
Merk op dat iedere vorm 12 frets hoger of lager weer terugkomt (octaaf) en dat de rechterkant van een vorm gelijk is aan de linkerkant van de volgende vorm.

Een pagina verder vind je G majeure op de hals uitgezet. Merk op dat bij vorm 1 de grondtoon weer op snaar 6 zit en dat alle andere vormen weer op dezelfde manier aansluiten.

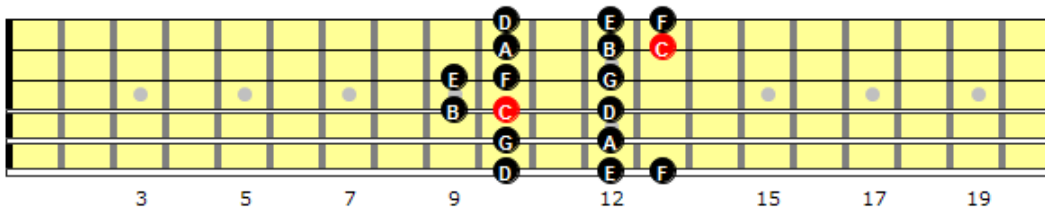
Alle andere majeure toonladders vind je op dezelfde manier. Zoek de grondtoon op en speel de juiste vorm!

C majeur

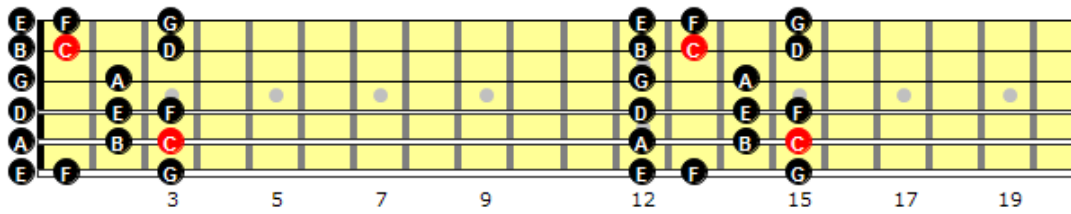
vorm 1

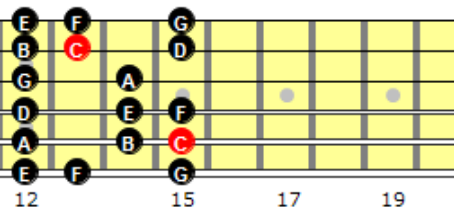
vorm 2

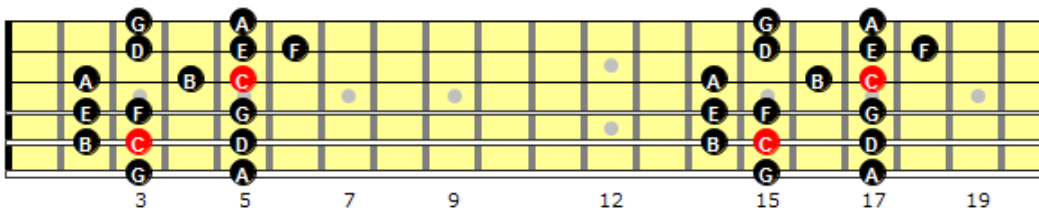
vorm 3

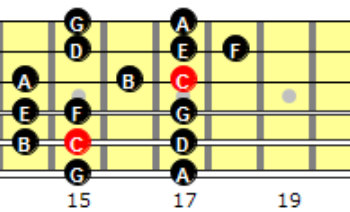
vorm 3

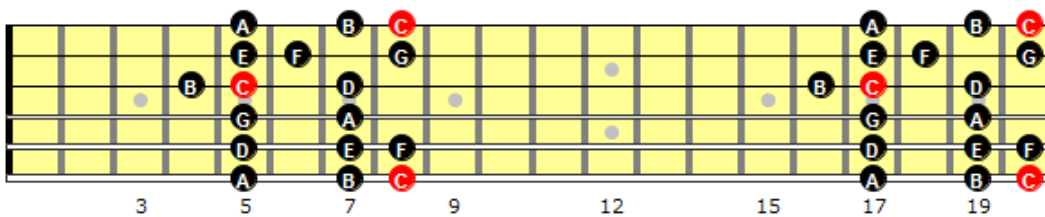
vorm 4

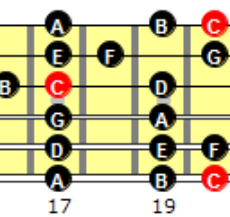
vorm 4

vorm 5

vorm 5

vorm 3

vorm 4

vorm 5

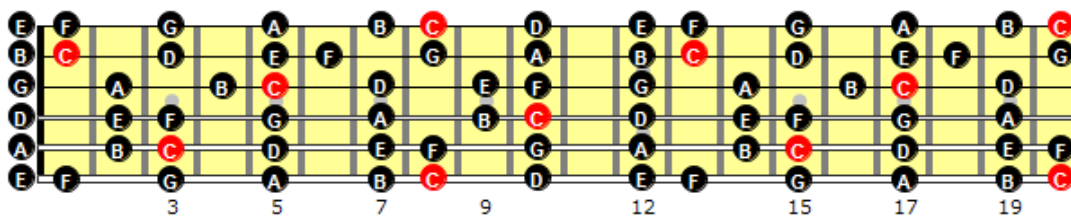
vorm 1

vorm 2

vorm 3

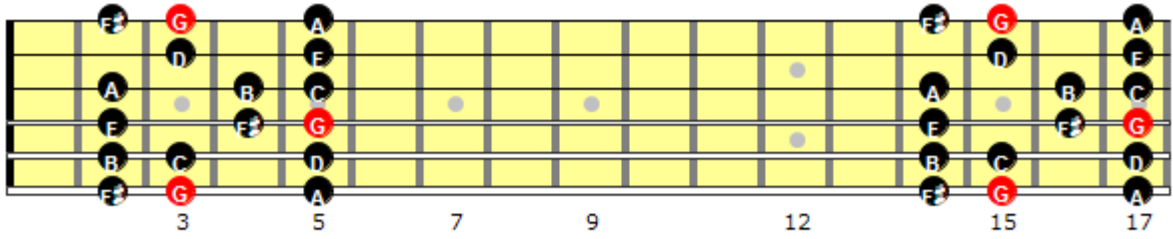
vorm 4

vorm 5

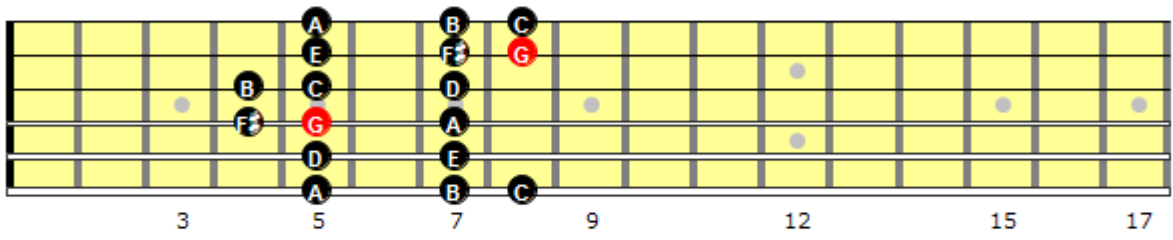

G majeur

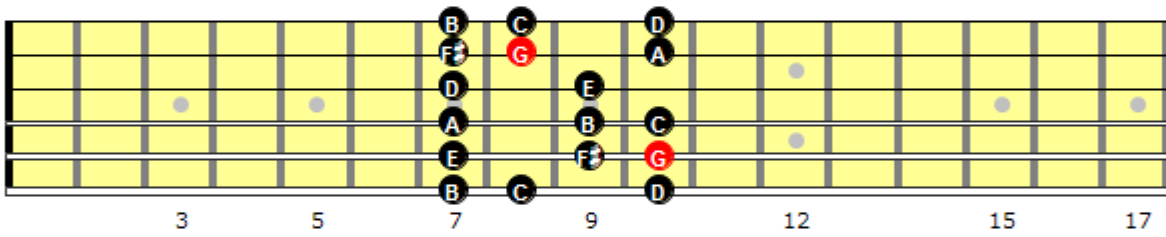
vorm 1

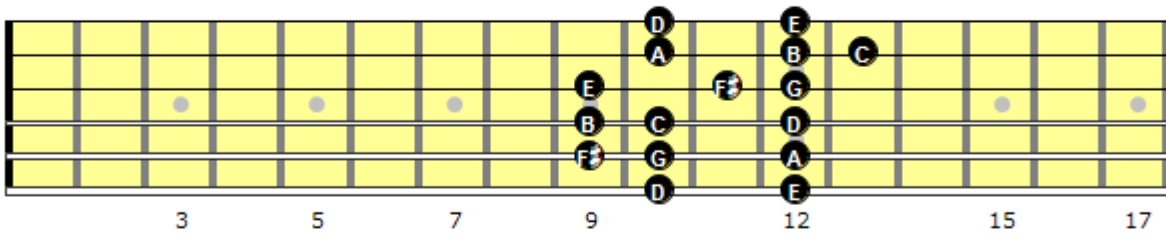
vorm 2

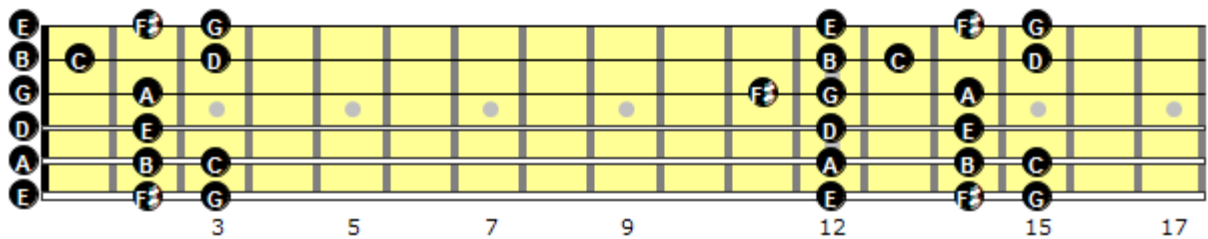
vorm 3

vorm 4

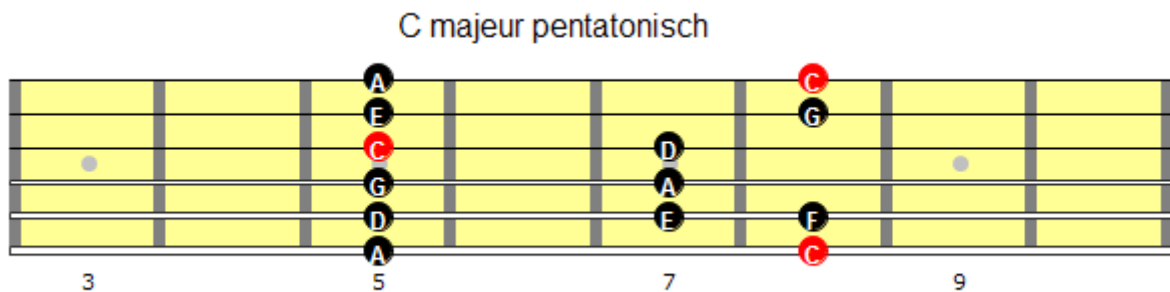
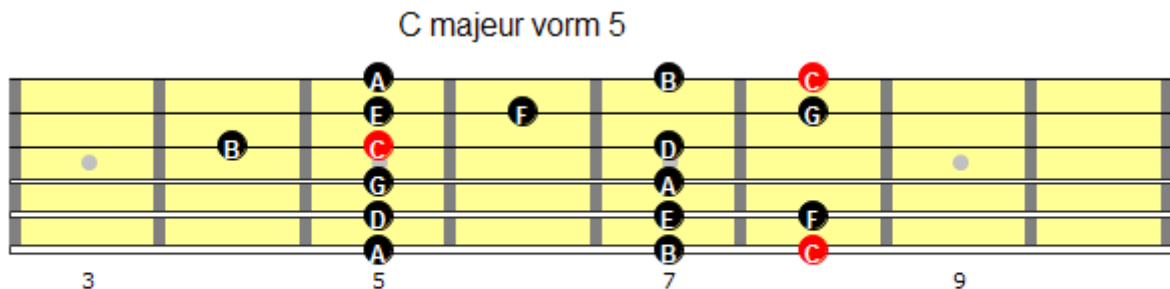
vorm 5

Wanneer een song in C majeur staat, kun je met de C majeur toonladder je solo's maken. Vaak wordt deze volledige toonladder veréenvoudigd tot C majeur pentatonisch. Er worden dan twee noten weggelaten, waardoor het wat makkelijker wordt, maar ook toegankelijker qua klank!

De volledige ladder biedt door de twee extra noten echter meer nuances en klinkt daardoor rijker en complexer.

Onthoud dat de volledige ladder 7 noten bevat (diatonisch) en dat de pentatonische ladder er maar 5 heeft. Wanneer in majeur wordt gesoleerd wordt vaak voor vorm 5 gekozen, vergelijk de volledige C majeur toonladder met C majeur pentatonische en merk op dat de F en de B wegvallen. Beide ladders worden vaak door elkaar gebruikt of gecombineerd.

Speel beide ladders mee met 'Let it be' van the Beatles of een andere song in C majeur. **Zie ook de les 'Majeur pentatonisch' en bekijk ook 'slide pattern 1' van C majeur pentatonisch.**

Uiteindelijk kun je naast iedere vorm de pentatonische variant leggen en de verschillen zien.

De mineur toonladder

Kenmerkend voor de mineur toonladder is de wat somberdere klank. Mineur (klein uit het Frans) staat voor de kleine terts op de grondtoon. In A mineur: A - C (1 ½ toon). In tegenstelling tot de grote terts 'C - E' (2 hele tonen) in de majeur toonladder.

A mineur (ook wel 'A klein' of 'A kleine terts' genoemd) is weer de stamtoonladder zonder # en b.

De formule voor de mineur toonladder is:

A	B	C	D	E	F	G	A
1	½	1	1	½	1	1	

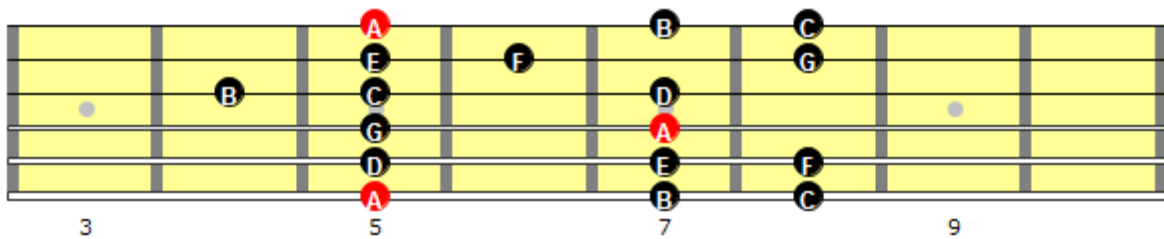
Merk op dat deze toonladder precies dezelfde noten heeft als de C majeur toonladder. A mineur is parallel aan C majeur!

Wanneer we het hebben over deze mineur parallel, dan spreken we van bijv.: 'A mineur zuiver' of 'A mineur natuurlijk' of 'A eolisch' of 'A aeolisch'. Allemaal namen voor hetzelfde.

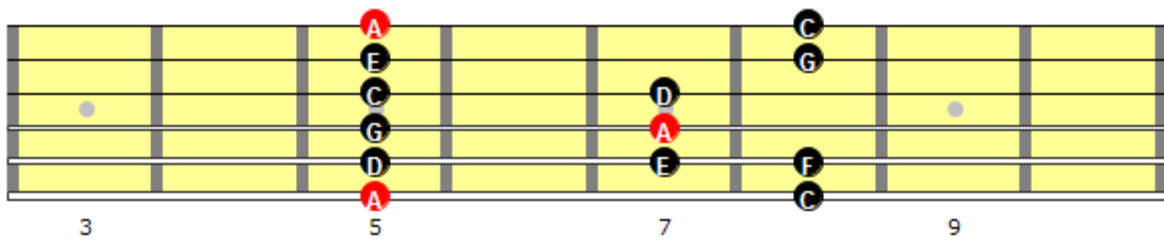
In de binnenste ring van de kwintencirkel vind je van iedere majeur toonsoort de mineur parallel. Deze mineur toonsoort ligt steeds 1 ½ toon lager dan de majeur toonladder.

Bekijk en vergelijk onderstaande ladders met die van C majeur en C majeur pentatonisch en merk op dat de ladders gelijk zijn, maar een andere grondtoon hebben.

A mineur (zuiver) vorm 1

A mineureur pentatonisch

Wat is dan het verschil tussen C majeur en A mineur? Of je in C majeur of in A mineur speelt hangt af van het akkoordenschema, waaruit je kunt opmaken welke grondtoon centraal ligt. De C of de A.

In de bijlage van deze les vind je twee backingtracks. Eén van C majeur en één van A mineur. Speel over beide backingtracks dezelfde ladder en merk op dat de kleur van de ladder wordt bepaald door het akkoord dat je op de achtergrond hoort.

Natuurlijk heb je ook weer vijf vormen van de mineur toonladder. De andere vormen sluiten aan zoals bij de majeur toonladder.

De harmonische mineur toonladder

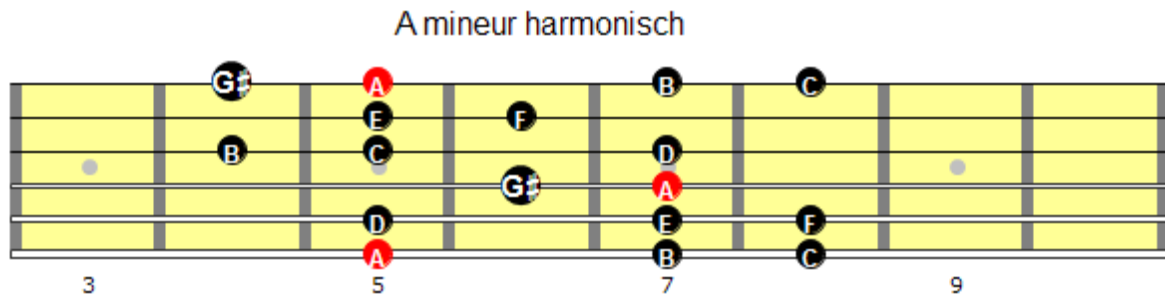
Bij de harmonische mineur toonladder wordt de zevende noot van de ladder een halve toon verhoogd. In A mineur wordt de G dus een G#. De formule voor A mineur harmonisch is:

A	B	C	D	E	F	G#	A
	1	½	1	1	½	1 ½	½

De G# wordt vooral als **leidtoon** gebruikt. Een leidtoon heeft het kenmerk op te willen lossen. Omdat de G# in tegenstelling tot de G (G – A is een hele toon) een halve toon onder de grondtoon ligt, heeft deze een sterkere dwang op te lossen naar de grondtoon. De keuze voor de G# boven de G hangt af van de akkoorden die

worden gebruikt in het schema. Vandaar de naam 'Harmonisch mineur'.
Meer hierover in het hoofdstuk 'Akkoorden'.

Speel onderstaande toonladder en hoor hoe de noot G# wil oplossen naar de grondtoon A.

De zuivere- en harmonische mineur toonladder kunnen beiden voorkomen in één muziekstuk. De mineur harmonische ladder wordt vooral gespeeld wanneer er een G# in het akkoord zit.

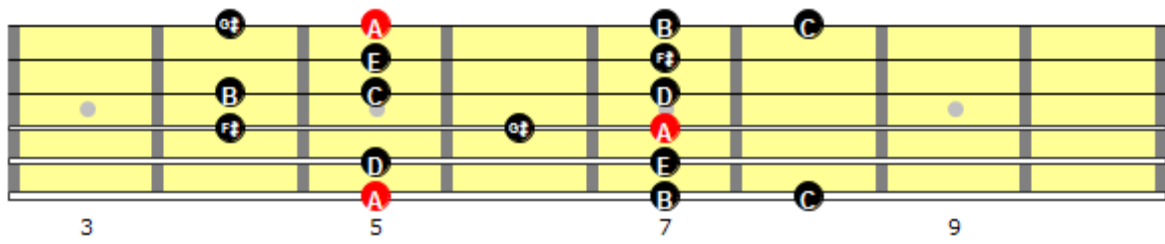
De melodische mineur toonladder

Omdat de stap van F naar G# (1 ½ toon) in de harmonische mineur toonladder nogal kenmerkend klinkt in een melodie, kan er nog gekozen worden voor de **Melodische mineur toonladder**. In deze toonladder wordt ook de zesde toon van de ladder verhoogd. De F wordt een F#. Vaak wordt deze ladder gebruikt bij een stijgende melodie. Dalend wordt eerder gekozen voor de zuivere toonladder.

A	B	C	D	E	F#	G#	A
1	½	1	1	1	1	1	½

Speel onderstaande toonladder en merk op dat deze toonladder op de kleine tertsn volledig overeenkomt met de majeure toonladder.

A mineur melodisch

In de jazz muziek is de mineur melodische toonladder een hoofdstuk apart. Het gaat binnen deze methode te ver om daar over uit te weiden.